

İslam kapitalizm ile bağdaşır mı? (II)

Cüneyt Ülsever Hürriyet

January 26, 2006

'İSLAM, kapitalizm ile bağdaşır mı?' sorusu Türkiye için çok can alıcı bir sorudur ve "Avrupa İstikrar İnisiyatifi (European Stability Initiative)" grubunun gerçekleştirdiği "İslami Kalvinistler: Orta Anadolu'da Değişim ve Muhafazakârlık" başlıklı çalışma (19 Eylül 2005) bizzat bu soruyu irdelemektedir.

Söz konusu çalışmada Kayseri ili çerçevesinde Hıristiyan dininde yaşanan kapitalizme uyum gösterme çabalarının (Max Weber) İslam için de geçerli olup olmayacağını sorgulanmaktadır. (www.esiweb.org)

* * *

Çalışmanın ana bulgusu şu şekilde özetlenebilir:

"...Orta Anadolu, toplumsal açıdan halen muhafazakâr ve dindar bir toplum olma özelliğini koruyor, ancak bu muhafazakârlık, yeni elde edilen (...)ekonomik (bir) başarıya büyük katkı yapan özel bir muhafazakârlık türü."

* * *

Çalışma, Kayseri ile ilgili olarak şöyle bir tarihi gelişim resmi çiziyor:

"...1950'li yıllardaki halinden tanınmayacak derecede farklı günümüz Kayseri'si. Kent merkezi, 1950'deki 65.500 nüfustan, bugün 600.000'li rakamlara ulaşmış. İnsanlar, merkezin batısında 2.350 hektardan büyük bir alanda kurulu olan ve hızla gelişen Organize Sanayi Bölgesi'ndeki iş olanaklarından yararlanmak için kırsal kesimden kente yerleşiyor. Türkiye'deki benzerlerinin en büyüklerinden biri olan bu sanayi bölgesi, aynı günde 139 yeni bina inşaatını başlatma özelliğiyle de 2004 yılında Guinness Rekorlar Kitabı'na girmek için aday. Geçen on iki aylık dönemde, Kayseri merkezinde 10.000'den çok yeni apartmana elektrik bağlanmış bulunuyor."

* * *

Çalışma, Kayseri'deki bu büyük ilerlemeyi özellikle yatak ve tekstil sektörlerindeki gelişmeye bağlıyor.

"...İki kardeşin temelini attığı bu işletme, bugün bünyesinde 22 şirketi barındıran ve 70 ülkeye yayılan bir

ihracat bağlantısına sahip bir holding (Boydak Holding). İki kardeşin altı oğlu tarafından yönetilen holdingin bünyesinde bir banka, nakliye ve ticaret firmaları ve Türkiye'nin en büyük kablo fabrikası var. Ancak kurumun merkezinde, ana şirketler olarak, ülkenin en tanınmış iki mobilya markası olan İstikbal ve Bellona yer alıyor. İstikbal'in sarı mavi etiketi ve Bellona'nın turkuvaz tanıtım bandı, bugün Türkiye'deki tüm kentlerde göze çarpıyor. 1.000'den fazla İstikbal ve 600'den fazla da Bellona mağazasında modern dairelerin her odası için mobilya satılıyor. Toplam olarak Boydak Holding 12.000'den fazla insana iş olanağı sağlıyor (bunlardan yaklaşık 10.000'i Kayseri merkezde), 2004 yılı cirosu ise 1.2 milyar USD."

Halbuki 1976 yılında aynı Kayseri'de araştırma yapan, Hollandalı ekonomist Leo van Velzen sadece 20 yıl önce "şu an için ticari kapitalizmi değiştirerek yerine sanayi kapitalizmi getirebilecek düzeyde bir değişim oluşabileceği hakkında yeterli gösterge bulunmuyor" demiş.

* * *

Öte yanda:

"...(Orta Anadolu A.Ş.) Şirket, ilk defa 1986'da jean kumaşı üretimine başladığında, beş farklı türde üretim yapıyordu. Bugün, 100 tanesi dünyanın önde gelen jean markalarına satılan yıllık 300 prototip üzerinden üretim gerçekleştiriyor. 90'lı yılların ortasında aralarında Wrangler, Rifle, Diesel ve Mavi gibi isimlerin bulunduğu, dünyanın en ünlü markalarına jean kumaşı sağlamaya devam etti. Şubat 2005'te toplam 20 milyon USD'lik yatırım yapan Orta Anadolu'nun bugünkü yıllık jean kumaşı üretim kapasitesi, dünya toplam üretiminin yüzde birini oluşturan 45 milyon metre."

"İslam, kapitalizm ile bağdaşır mı?" Hüküm cümlelerimi pazar günü kuracağım.